

СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ: ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИЙ АСПЕКТ

Досліджено стан діяльності підприємств готельного господарства в Україні та світі, що дозволило виявити основні тенденції їх розвитку та виокремити галузеві особливості функціонування даного сектора економіки. Описано вплив вказаних особливостей діяльності підприємств готельного господарства на системи їх бухгалтерського обліку та контролю.

Ключові слова: готельне господарство, підприємство готельного господарства, бухгалтерський облік на підприємстві готельного господарства, контроль на підприємстві готельного господарства.

Постановка проблеми. Україна, будучи унікальною країною з унікальним природно-кліматичним потенціалом, у перспективі має всі ресурси для підвищення конкурентоздатності економіки на основі використання її культурно-природничих можливостей. Розвиток туристичної інфраструктури в Україні та світі вимагає активізації роботи ринку послуг, зокрема, сектора тимчасового розміщування та організації харчування населення нашої держави та іноземних туристів. Створюючи матеріальну та побутову базу для розвитку інфраструктури, підприємства готельного господарства виконують одну з найважливіших функцій – забезпечують житлом, належними побутовими умовами та харчуванням громадян України та інших держав. Слід зауважити, що в Україні є передумови успішного функціонування готельного господарства, що охоплює різні рівні обслуговування населення та регіональні ринки готельних послуг, а також створює конкурентні переваги України на світових ринках послуг.

Проте конкурентоздатність вітчизняних підприємств готельного господарства з року в рік знижується, порівняно з європейськими та азійськими підприємствами туристичних та рекреаційних зон. Це спричинене рядом факторів, зокрема політичного та економічного характеру, та вимагає адаптації існуючих управлінських механізмів діяльності таких підприємств, з одного боку, до потреб ринку послуг з тимчасового розміщування та харчування серед населення України та зарубіжних туристів, з іншого – підвищення ефективності господарської діяльності самих підприємств як самостійних господарських одиниць.

Тому дана проблема на сьогодні є надзвичайно актуальною, оскільки готельне господарство – один із перспективних секторів розвитку національної економіки, зокрема, у сфері послуг, збільшення зайнятості населення та розвитку регіонів України.

Аналіз результатів останніх досліджень та публікацій. Діяльність підприємств готельного господарства та економічні механізми їх функціонування в ринковому середовищі, а також окремі операції готельного господарства, що підлягають обліковому відображенню, є об'єктом дослідження багатьох вчених та дослідників, зокрема, таких як: І.Б. Андренко, Л.А. Бовш, М.В. Босовська, Н.В. Бунтова, М.К. Ільясова, М.В. Кириленко [2], С.Я. Король, К.І. Ладиченко, А.В. Магалецький, Л.М. Максимова [6], Т.П. Марущак, О.П. Мельник, І.М. Мініч, А.В. Овчаренко [8], Л.В. Овчаренко [8], Ю.Я. Опанашук, І.Г. Павленко [9], О.Полякова [10], І.В. Поплавська, В.І. Попович, І.В. Свіда, С.В. Семіколенова, С.В. Сорока та ін.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення стану діяльності підприємств готельного господарства в Україні та світі, виявлення основних тенденцій їх розвитку та галузевих особливостей функціонування даного сектора економіки для окреслення їх впливу на системи бухгалтерського обліку та контролю підприємств готельного господарства.

Викладення основного матеріалу. За словами Л.М. Максимової, «розвиток туризму та готельного бізнесу, що проявляється у його міжгалузевому характері та тісному факторному зв'язку практично з усіма сферами життєдіяльності, дозволяє використовувати його як дієвий інструмент стимулювання соціально-економічного зростання. В багатьох країнах Заходу (Франція, Австрія, Іспанія, Швейцарія та у ряді інших країн) значна частка суспільного багатства була побудована на доходах від туризму» [6, С. 110]. «У ряді країн, – пише М.В. Кириленко, – готельний бізнес є найважливішим (якщо не єдиним) джерелом валютних надходжень до державного бюджету. Крім того, його активність в окремо взятій країні сприяє її доступу до міжнародного інвестиційного капіталу та глибшій інтеграції у світову економіку» [2, С. 171].

Динаміка становлення та розвитку готельного господарства наведена цифровими даними в таблицях 1 та 2.

Таблиця 1

Динаміка розвитку готельного фонду у готельному господарстві країн світу
(складено на основі [8, С. 123])

Регіон	Готельний фонд	Темп приросту готельного фонду
Європа	45 % світового готельного фонду	2–2,5 % щорічно
Америка	35 % світового готельного фонду (5 млн. номерів)	7–9 % щорічно
Азія	14 % світового готельного фонду (3 млн. номерів)	15–20 % щорічно
Африка	3 % світового готельного фонду (0,4 млн. номерів)	10–15 % щорічно
Австралія та Океанія	3 % світового готельного фонду (близько 0,4 млн. номерів)	5–7 % щорічно

Таблиця 2

Динаміка розвитку готельного господарства у країнах світу
(складено на основі [8, С. 123–125])

Показник розвитку готельного господарства		Країна
Потужність готельного фонду	3,5 млн. номерів	США
	1,65 млн. номерів	Японія
	1 млн. номерів	Італія
	0,5 млн. номерів	Франція, Іспанія, Англія, Китай, Австралія
	0,3 млн. номерів	Австрія, Мексика, Канада, Греція
	0,15–0,23 млн. номерів	Таїланд, Росія, Індонезія, Туреччина
	менше 0,15 млн. номерів	Швейцарія, Бразилія, Аргентина
Темпи зростання готельного фонду		Туреччина, Китай, Малайзія, Сінгапур, Марокко, Іспанія, Німеччина, Аргентина
Найбільший міжнародний туристичний обмін	більше 3 млн. готельних місць	Італія
	більше 2 млн. готельних місць	Німеччина, Франція, Іспанія, Англія
	900 тис. місць	Австрія, Канада, Мексика
	550 тис. місць	Греція, країни колишньої Югославії
Найбільші темпи готельного будівництва		Китай, Туреччина, Марокко, Сінгапур, Малайзія
<i>Світові показники розвитку готельного господарства</i>		
Кількість готелів, тис. од.		307,7
Кількість номерів у готелях, млн. од.		11,1
Темпи приросту номерного фонду готелів, %		10–15
Кількість працівників готельного господарства, млн./осіб		11,2
Середнє завантаження готелів у світі, %		67,7
Середній дохід у світі за номер, дол. США		84,4

«В даний час світове готельне господарство нараховує близько 350 тис. комфортабельних готелів, що мають більше, ніж 14 млн. номерів (26 млн. місць) – вказують Л.В. Овчаренко та А.В. Овчаренко. При цьому кількість номерів за останні 20 років щорічно в середньому збільшується на 3–4 %, що свідчить про значну динаміку зростання засобів розміщення туристів» [8, С. 120].

Серед тенденцій розвитку готельного господарства у світі слід вказати утворення міжнародних готельних ланцюгів (об'єднання готелів, що мають централізоване управління та утворюють єдиний господарський комплекс). Зокрема, на долю таких ланцюгів припадає половина номерного фонду. Така ситуація є позитивною для готельного господарства країни в цілому з точки зору корпоративного регулювання якості готельних послуг, знання клієнтурою бренду готелю, проте, недоліками утворення таких ланцюгів є зниження конкурентоздатності невеликих готельних закладів, що функціонують у регіоні.

Тенденціями функціонування готелів у всьому світі є також те, що активізується бронювання та оплата проживання в готелі через мережу Інтернет та через туристичних агентів, підвищуються середні

ціни на проживання в готелях, розширюється попит на додаткові послуги готелів (сауни, басейни, спортзали, доступи до мережі Інтернет та iPod станцій).

Вивчення кількості готелів та інших місць тимчасового розміщення в Україні протягом 1995–2010 рр., а також відповідних кількісних показників номерного фонду та житлової площі усіх номерів (таблиця 3) вказує на підвищення економічної активності у даній галузі економіки.

Таблиця 3

Готелі та інші місця для тимчасового проживання в Україні протягом 1995–2010 рр. (розраховано на основі [1])

Рік	Кількість підприємств готельного типу		Кількість номерів		Житлова площа усіх номерів, тис. м ²	
	абсолютне значення показника	темп зростання	абсолютне значення показника	темп зростання	абсолютне значення показника	темп зростання
1995	1396	–	62360	–	1032,3	–
1996	1368	0,98	60601	0,97	999,9	0,97
1997	1375	1,01	58464	0,96	1002,1	1,00
1998	1328	0,97	55487	0,95	1010,7	1,01
1999	1326	1,00	51450	0,93	948,7	0,94
2000	1308	0,99	51012	0,99	949,1	1,00
2001	1258	0,96	49966	0,98	947,9	1,00
2002	1254	1,00	51107	1,02	977,0	1,03
2003	1218	0,97	50412	0,99	997,8	1,02
2004	1192	0,98	50414	1,00	1012,2	1,01
2005	1232	1,03	51686	1,03	1072,4	1,06
2006	1269	1,03	53645	1,04	1120,2	1,04
2007	1420	1,12	62165	1,16	1313,6	1,17
2008	1595	1,12	71580	1,15	1508,4	1,15
2009	1684	1,06	76019	1,06	1624,6	1,08
2010	1731	1,03	79833	1,05	1700,6	1,05

Таким чином, виходячи з даних таблиці 3, слід підкреслити позитивну тенденцію сталого зростання кількості підприємств готельного типу, пропорційне збільшення номерного фонду, а також житлової площі усіх номерів. Зокрема, починаючи з 2005 р. констатується постійне зростання вказаних показників (максимальний темп приросту у 2007–2008 рр.). На основі даних таблиці в процесі дослідження розраховано показники середньої кількості номерів у одному готелі в Україні та середню житлову площу одного номеру. Результати продемонстровано, відповідно, на рисунку 1 та 2.

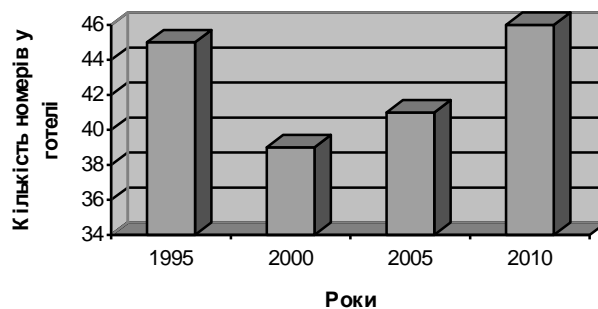

Рис. 1. Середня кількість номерів у готелях України протягом 1995–2010 рр. (розраховано на основі [1])

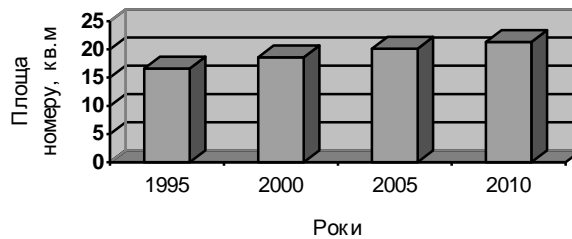

Рис. 2. Середня площа одного номеру у готелях України протягом 1995–2010 рр. (розраховано на основі [1])

Дані рисунків 1 та 2 свідчать про поступове укрупнення готелів (зростання обсягів номерного фонду готелю з 39 у 2000 р. до 46 номерів на один готель у 2010 р.), а також їх якісне поліпшення (зростання житлової площі номерів з 16,6 м² у 1995 р. до 21,3 м у 2010 р.). Порівняно з 2005 р. номерний фонд підприємств готельного господарства підвищився на 58,4 % у 2010 р. (тобто на 29,4 тис./місць), житлова площа всіх номерів – на 68,0 % (тобто на 688,4 тис./місць).

Розміщення підприємств готельного господарства за регіонами України нерівномірне, про що свідчать показники таблиці 4.

Таблиця 4

Аналіз кількості активних підприємств готельного господарства за регіонами України станом на 15.11.2012 р. (розраховано на основі [3])

Регіон		Усього підприємств у регіоні	Кількість підприємств за видом економічної діяльності «Тимчасове розміщення й організація харчування»	Питома вага підприємств тимчасового розміщення й організації харчування у загальній кількості активних підприємств, %
Україна	Кількість	622538	9634	1,55 %
Автономна Республіка Крим (з м. Севастополь)	Кількість	33009	1118	3,39 %
	%	5,30 %	11,60 %	–
Житомирська область	Кількість	14428	112	0,78 %
	%	2,32 %	1,16 %	–
Київська область (з м. Київ)	Кількість	122674	2175	1,77 %
	%	19,71 %	22,58 %	–

Так в середньому питома вага підприємств тимчасового розміщення й організації харчування у загальній кількості активних підприємств в Україні становить 1,55 % всіх підприємств. Слід сказати, що в Житомирській області відповідне значення складає 0,78 %, що вдвічі менше за середній показник по Україні, а у Автономній Республіці Крим (включаючи м. Севастополь) – 3,39 %, що вдвічі більше за середній показник по Україні. Слід зазначити, що два досліджувані регіони (Київська область (включаючи м. Київ) та Автономна Республіка Крим (включаючи м. Севастополь)) мають найбільшу питому вагу підприємств за видом економічної діяльності «Тимчасове розміщення й організація харчування» із усіх підприємств України даної галузі – відповідно 22,58 % та 11,60 %. Така ситуація пояснюється місцем вказаних регіонів на туристичній карті нашої держави.

За даними Державної служби статистики України «упродовж 2012 р. в Україні працювало 6042 колективних засобів розміщення <...>, що на 160 закладів (2,7 %) більше, порівняно з попереднім роком» [7, С. 1; 5]. В цілому пропорційно зросли кількість місць у таких засобах розміщення – на 16279 місць (2,9 %) і склала 584 тис. одиниць [7, С. 1; 5]. Крім того, у діяльності готелів та ресторанів під час поділу за видом суб'єкта господарювання у 2011 р. питома вага підприємств та фізичних осіб-підприємців склала відповідно 21,3 % та 78,7 % [4], що в цілому відповідає тенденціям такого розподілу в Україні (за всіма видами економічної діяльності) – 20,4 % та 79,6 % відповідно [4].

Детальніше структуру вказаних показників за їх видами та за регіонами наведено, відповідно, в таблицях 5 та 6.

Таблиця 5

Структура колективних засобів розміщення за їх видами у 2012 р. [7, С. 1]

Вид колективного засобу розміщення	Кількість колективних засобів розміщення		Кількість місць		Кількість розміщених осіб	
	одиниць	питома вага	одиниць	питома вага	одиниць	питома вага
Колективні засоби розміщення, всього в тому числі:	6042	100,00 %	583599	100,00 %	4983858	100,00%
готелі та аналогічні засоби розміщування, з них:	3145	52,05 %	163431	28,00 %	4983858	100,00 %
– готелі	1551	25,67 %	105567	18,09 %	4137681	83,02 %
– мотелі	119	1,97 %	3528	0,60 %	123338	2,47 %
– хостели	9	0,15 %	227	0,04 %	2250	0,05 %
– кемпінги	19	0,31 %	1370	0,23 %	11194	0,22 %
– гуртожитки для приїжджих	150	2,48 %	9581	1,64 %	158478	3,18 %
– туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори, інші місця для тимчасового розміщування	1297	21,47 %	43158	7,40 %	660917	13,26 %

Виходячи з даних таблиці 5, у структурі колективних засобів розміщення (за їх видами) найбільшу питому вагу займають готелі 1551 заклад з 6042 колективних засобів розміщування, що складає 25,67 %, на які припадає 28,00 % всіх місць для розміщування в Україні. При цьому 83,02 % осіб, розміщених у колективних засобах розміщування, проживали саме в готелях, що свідчить про більший попит на готельні послуги у всіх регіонах, оскільки туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори, кемпінги користуються попитом сезонним та переважно у основних туристичних зонах.

Якщо аналізувати місткість готелів та аналогічних засобів розміщування за регіонами нашої держави, то в таких областях, як, наприклад, Житомирська та Київська, кількість місць у готелях вища, ніж в середньому по Україні (відповідно 45,00 % та 53,47 %), проте, переважаючим засобом колективного розміщення осіб в даних регіонах стали саме готелі (на готелі в даних регіонах припадає, відповідно, 78,32 % та 92,51 % розміщених осіб).

Таблиця 6

Кількість місць та кількість розміщених осіб у колективних засобах розміщування за регіонами у 2012 р. [7, С. 2]

Вид колективного засобу розміщення	Кількість місць				Кількість розміщених осіб			
	всього	у тому числі		всього	у тому числі		всього	
		готелі та аналогічні засоби розміщування	спеціалізовані засоби розміщування		готелі та аналогічні засоби розміщування	спеціалізовані засоби розміщування		
		Одиниць	Питома вага		одиниць	питома вага		
Україна, в тому числі:	583599	163431	28,00 %	420168	7893146	4983858	63,14 %	2909288
Автономна Республіка Крим (з м. Севастополь)	156109	39118	25,06 %	116991	1417318	563617	39,77 %	853701
Житомирська область	4360	1962	45,00 %	2398	70951	55570	78,32 %	15381
Київська область (з м. Київ)	38705	20694	53,47 %	18011	1325622	1226276	92,51 %	99346

Така тенденція демонструє особливості готельного господарства різних регіонів, зокрема те, що в Криму послуг тимчасового розміщення потребують особи, що переважно приїхали для використання рекреаційних та кліматичних ресурсів регіону і часто можуть задовольнятися розміщенням в більш дешевих засобах колективного розміщування, як то кемпінги, хостели, туристичні бази. Два інші досліджувані регіони більше приймають у колективних засобах розміщення туристів та інших осіб з

діловою метою, які потребують більш комфортабельного розміщення. Цікавим є також той факт, що завантаження готелів є сезонним (в областях, що не належать до активних туристичних зон, влітку вона найнижча, в курортних же зонах – влітку (Карпати, Крим) та взимку (Карпати) вона найвища). Також завантаження готелів протягом року, як правило, ще нерівномірне і за днями тижня – на вихідних воно знижується, зростаючи в будні за рахунок тих, кого відправили у відрядження.

Цікавими є дослідження О.Полякової, яка вивчає вплив фінансової кризи на ефективність діяльності підприємств готельного господарства у Росії. Нею, зокрема, зазначено: «Існуюча ситуація призвела до значного скорочення бюджетів іноземних та російських компаній, що виділяються на відрядження, організацію зустрічей, конференції, корпоративні заходи. Значно скоротився потік туристів, що пов'язане з погіршенням загального добробуту населення» [10, С. 296]. Така ж ситуація характерна і для України – економічна криза 2008 р. призвела до катастрофічного зниження завантаження готелів та, відповідно, до зниження їх доходності, таким чином вказуючи на гостру проблему недостатності в Україні готелів середнього цінового сегмента.

Вивчення особливостей діяльності підприємств готельного господарства України вказує на існування ряду тенденцій у їх функціонуванні, зокрема:

1) готельне господарство в Україні все ще переживає етап становлення та розвитку, оскільки вітчизняному ринку готельних послуг притаманна певна нестабільність та обмеженість (зокрема, в частині відсутності у деяких регіонах різноманітних місць готельного обслуговування з різними пакетами готельних послуг);

2) переважна невідповідність якості готельних послуг (послуг з тимчасового розміщення та організації харчування) ціновим пропозиціям щодо послуг підприємств готельного господарства. Про такі факти свідчать і проблеми з відмовами від бронювання місць в готелях під час чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012» – встановлені ціни на готельні послуги подекуди перевищували європейські, якість же їх при цьому була незадовільною;

3) значна неорганізованість в окремих випадках роботи структурних підрозділів готельного господарства, що пов'язане подекуди з нерозвиненістю транспортної та організаційної інфраструктури, проте, слід підкреслити на сьогодні значну інвестиційну привабливість підприємств готельного господарства, особливо у відомих туристичних зонах України з урахуванням їх природних, рекреаційних та кліматичних ресурсів;

4) нераціональне використання рекреаційного потенціалу, земельних та природних лікувальних ресурсів держави готельними комплексами, особливо у курортних зонах, де вказані ресурси використовуються посилено, що обумовлює незадовільний екологічний та санітарний стан територій, використовуваних підприємствами готельного господарства.

Також однією з проблем розвитку готельного господарства, наприклад О.Полякова називає дефіцит фінансування та привабливих для будівництва готельних комплексів земельних ділянок, а також довга окупність таких проектів [10, С. 297]. На протипагу сказаного О.Поляковою, М.В. Кириленко вказує: «Останнім часом в цілях підвищення інвестиційної привабливості об'єктів будівництва готельної нерухомості інвесторам дозволяють будувати готелі у складі багатофункціональних комплексів, що включають офісну та торговельно-розважальну інфраструктуру, що суттєво скорочує строки окупності інвестиційних проектів» [2, С. 175].

В цілому ж на основі виявлених та вказаних тенденцій в розвитку галузі готельного господарства в Україні, а також організаційно-економічних особливостей досліджуваних підприємств даної сфери окреслено особливості їх господарської діяльності, що впливають на особливості побудови систем бухгалтерського обліку та господарського контролю на таких підприємствах. Зокрема, до належать:

1) кооперація підприємствами готельного господарства різних видів діяльності для забезпечення комплексності надання готельних послуг, тобто готельному господарству притаманна концентрація обслуговуючих служб (більшість готелів устаткована басейнами, саунами, пральнями, автостоянками, барами, кафе, ресторанами), що під час побудови систем бухгалтерського обліку і контролю вимагає розвитку багатовекторності даних систем в напрямі врахування галузевих особливостей та специфіки кожного виду діяльності під час обрання порядку застосування елементів методу бухгалтерського обліку, а також охоплення контролем всіх видів господарської діяльності;

2) придбання підприємствами готельного господарства ліцензії на провадження турагентської діяльності та сертифікація готельної діяльності, що, в свою чергу, спричиняє появу ліцензії як об'єкта в складі нематеріальних активів, а також статті витрат у вигляді амортизаційних відрахувань по ній;

3) використання в діяльності підприємств готельного господарства елементів електронної комерції, зокрема, у частині бронювання номерів у готелі та використання розрахункових інструментів за придбання пакетів готельних послуг, що призводить до необхідності забезпечення належного документального оформлення операцій з отримання грошових коштів та їх реєстрації для цілей оподаткування податком на додану вартість та врахування відповідних доходів для оподаткування прибутку;

4) диференціація витрат та доходів за типами та складовими пакетів готельних послуг для встановлення окупності окремих пакетів та визначення можливості зміни складових пакетів для підвищення рентабельності діяльності підприємства готельного господарства. Це вимагає на основі отримання своєчасної облікової інформації про величину доходів і витрат, проведення контрольних процедур щодо визначення рівня рентабельності як окремих пакетів готельних послуг, так і діяльності підприємства готельного господарства в цілому.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведених досліджень стану діяльності підприємств готельного господарства в Україні та світі сформульовано такі висновки.

1. Проведений аналіз динаміки кількості готелів в Україні та світі, а також тенденції зміни готельного фонду дозволяє зробити висновок, що дана галузь економічної діяльності є перспективною сферою капіталовкладень, оскільки розвивається достатньо швидкими темпами, зумовлює рівень зайнятості у відповідних регіонах, створює матеріальну базу для розвитку туризму. Починаючи з 2005 р. середньорічні темпи зростання кількості готелів склали 6,4 %, а зростання готельного фонду складає 8,0 % на рік, що пов'язано з інвестиційною привабливістю підприємств готельного господарства, особливо у відомих туристичних зонах України з урахуванням їх природних, рекреаційних та кліматичних ресурсів.

2. Не зважаючи на кількісне зростання кількості економічно активних підприємств у досліджуваній галузі, слід констатувати зниження іміджу держави на ринку готельних та туристичних послуг, спричинене неконкурентоздатністю підприємств готельного господарства України порівняно з зарубіжними курортними та туристичними центрами в контексті співвідношення між якістю готельних послуг, що надаються, та ціною політикою вітчизняних готелів (остання ж базується переважно не на реальних економічних розрахунках, а на загальних тенденціях зростання цін та ажіотажі з боку споживачів).

3. Вивчення особливостей діяльності підприємств готельного господарства України вказує на існування ряду тенденцій у їх функціонуванні, зокрема: невідповідність якості готельних послуг ціновим пропозиціям щодо послуг підприємств готельного господарства; неорганізованість роботи структурних підрозділів готельного господарства, нерозвиненість транспортної та організаційної інфраструктури; нераціональне використання рекреаційного потенціалу, земельних та природних лікувальних ресурсів держави готельними комплексами, особливо у курортних зонах, незадовільний екологічний та санітарний стан територій, використовуваних підприємствами готельного господарства.

4. На основі вивчення організаційно-економічних особливостей діяльності підприємств готельного господарства окреслено особливості їх господарської діяльності, що впливають на особливості побудови систем бухгалтерського обліку та господарського контролю на таких підприємствах, зокрема: 1) кооперація різних видів діяльності для забезпечення комплексності надання готельних послуг; 2) придбання підприємствами готельного господарства ліцензії на провадження турагентської діяльності та сертифікація готельної діяльності; 3) використання в діяльності підприємств готельного господарства елементів електронної комерції; 4) диференціація витрат та доходів за типами та складовими пакетів готельних послуг.

Перспективами подальшого наукового пошуку є вирішення проблем бухгалтерського обліку, аналізу і контролю господарських операцій підприємств готельного господарства з урахування встановлених галузевих особливостей їх господарської діяльності та з метою підвищення ефективності прийняття економічних рішень в системі управління готельним господарством.

Список використаної літератури:

1. Готелі та інші місця для тимчасового проживання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/hotel_05u.html.
2. Кириленко М.В. Современные тенденции развития гостиничного рынка г. Москвы / М.В. Кириленко // Среднерусский вестник общественных наук. — 2011. — № 2. — С. 171–176.
3. Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/kap/kap_u/kap_u12.htm.
4. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/ksg_u_11.htm.
5. Колективні засоби розміщування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tur/zr_u.html.
6. Максимова Л.Н. Актуальные проблемы развития индустрии гостеприимства в странах экваториальной и южной Африки / Л.Н. Максимова // Вестник Московского университета имени С.Ю. Витте / Серия 1. Экономика и управление. – 2012. – № 2. – С. 110–115.

7. Мережа колективних засобів розміщування у 2012 році : Експрес-випуск № 05.4-119/74 від 11.04.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2013/04_13/95.zip.
8. *Овчаренко Л.В.* Развитие гостиничного бизнеса: современные мировые тенденции / *Л.В. Овчаренко, А.В. Овчаренко* // Мир человека. – 2009. – Т. 9. — № 1. – С. 120–126.
9. *Павленко И.Г.* Развитие предпринимательства в гостиничном бизнесе Автономной Республике Крым / *И.Г. Павленко* // Вестник ОрелГИЭТ. – 2011. — № 3 (17). – С. 142–147.
10. *Полякова Е.* Влияние мирового финансового кризиса на эффективность деятельности гостиничных предприятий среднего ценового сегмента г. Москвы / *Е.Полякова* // Ресурсы. Информация. Снабжение. Конкуренция. – 2010. – № 2. – С. 296–299.

ШИМАНСЬКА Катерина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– проблеми фінансового обліку та оподаткування в галузях економічної діяльності.

ОСТАПЕНКО Яна Олександрівна – старший викладач кафедри статистики та математичних методів в економіці Національного університету державної податкової служби України.

Наукові інтереси:

– проблеми бухгалтерського обліку та контролю діяльності підприємств готельного господарства.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2014